

Recenzja książki
***Życie i uczenie się dla pomyślnej przyszłości:
siła uczenia się dorosłych***
**pod redakcją naukową Henryka Bednarczyka,
Marii Pawłowej, Ewy Przybylskiej**
Radom 2010

Praca pod redakcją naukową dr. hab. Henryka Bednarczyka prof. ITeE-PIB, dr hab. Marii Pawłowej prof. PR oraz dr hab. Ewy Przybylskiej prof. UMK stanowi zbiór wybranych i przetłumaczonych na język polski dokumentów, będących pokłosiem Międzynarodowej Konferencji UNESCO-CONFINTEA VI *Życie i uczenie się dla pomyślnej przyszłości: siła uczenia się dorosłych*. Mając na względzie znaczący wpływ, jaki na rozwój myśli naukowej w zakresie edukacji wywarła publikacja dwóch wcześniejszych raportów: *Uczyć się, aby być* (Faure 1972) i *Edukacja. Jest w niej ukryty skarb* (Delors 1996), pomysł przetłumaczenia i opublikowania materiałów ze spotkania w Brazylii zdaje się tym bardziej godny uznania. Praca, zgodnie z intencją Redaktorów, przybliży polskiemu odbiorcy wybrane dokumenty konferencji: Ramy belemskie i Globalny raport, raporty regionalne: Europy, Ameryki i Afryki, krajowe: Polski i Brazylii, a także metodologię prowadzonych cyklicznie analiz światowych oraz procedurę przygotowywania raportów.

Książka składa się z pięciu rozdziałów. Syntetycznego i zarazem precyzyjnego wprowadzenia w tematykę dokonał Henryk Bednarczyk w opracowaniu pt. *Globalne problemy edukacji dorosłych*. Autor zaprezentował krótki rys historyczny działalności UNESCO z wyszczególnieniem spotkań konferencyjnych mających miejsce w latach ubiegłych, a także zakres informacji znajdujących się w raportach oraz strukturę przebiegu konferencji. Za cenne uznać należy przybliżenie procedury przygotowań do międzynarodowej konferencji uzmysławiające wysiłek badawczy i organizacyjny poszczególnych regionów świata na rzecz przygotowania Raportu Globalnego. Pierwszy z rozdziałów *Ramowy Plan Działania z Belem. Wykorzystanie siły, potencjału uczenia się i edukacji dorosłych dla pomyślnej przyszłości* stanowi swoiste ukonstytuowanie podstawowych kategorii,

będące pewnego rodzaju deklaracją co do ich interpretacji. Atencję koncentruje podrozdział *Aneks. Poświadczenie stanu rzeczy*, który można pochylić jako próbę zdefiniowania współczesnych tendencji charakteryzujących społeczności ludzkie oraz zaprezentowania na tym tle zmian będących następstwem CONFINTEA V. Całość, a zatem kategoryzacja pojęć kluczowych dla tego dokumentu, szkic sytuacji tworzących współczesność oraz podsumowanie dotychczasowych efektów prac z wyeksponowaniem obszarów krytycznych tworzy konstruktywne wprowadzenie do analiz zaprezentowanych w dalszej części książki.

Rozdział drugi *Globalny raport o uczeniu się i edukacji dorosłych* zawiera tłumaczenie dokumentu powstałego na bazie 154 raportów krajowych, przygotowywanych przez kraje członkowskie UNESCO oraz 5 regionalnych raportów. Całość analiz zaprezentowana została w następujących podrozdziałach:

- Argumenty na rzecz uczenia się i edukacji dorosłych;
- Otoczenie polityczne i ramy zarządzania edukacją dorosłych;
- Organizacja edukacji dorosłych;
- Uczestnictwo i równość w edukacji dorosłych;
- Jakość edukacji dorosłych;
- Finansowanie edukacji dorosłych;
- Wnioski;
- Kluczowe kwestie rozwoju bazy danych polityki i programów edukacji dorosłych;
- Regionalne syntetyczne raporty.

Rozdział rozpoczyna *Słowo wstępne* Dyrektora Generalnego UNESCO (1999 – listopad 2009), *Podziękowania* autorstwa Dyrektora Instytutu Edukacji Ustawicznej UNESCO oraz *Wstęp*, a zamyka obszerna *Bibliografia*. Cały dokument, pomimo swej obszerności, mogącej rodzić chaos, ma strukturę uporządkowaną i przejrzystą, do czego niewątpliwie przyczyniło się eksponowanie informacji istotnych w tabelach lub tzw. ramkach oraz za pośrednictwem rysunków. Prezentowane w nich treści z jednej strony stanowią dopełnienie bądź syntezę omawianych kwestii, z drugiej stanowią przypomnienie ustaleń z lat wcześniejszych. Każdy z podrozdziałów zamyka podsumowanie. Zadaniem trudnym okazuje się wskazanie fragmentów najbardziej interesujących, albowiem każdy z podrozdziałów obfituje w przykłady dobrych praktyk poszczególnych krajów czy sugestii co do kierunku podejmowanych działań, a jedynie lektura ogółu pozwala przyjąć perspektywę całościową. Na uwagę zasługują podrozdziały dotyczące organizacji i finansowania edukacji dorosłych na świecie, które naświetlają m.in. problematykę konieczności przenoszenia uwagi z dbałości o różnorodność programową na troskę o to, kto korzysta z istniejących form edukacji, a także uwydatniające istnienie mechanizmu błędnego koła, w którym niewielkie inwestycje w edukację dorosłych oznaczają działania na niskim poziomie i o niskim znaczeniu, co z kolei

rodzi brak zainteresowania ze strony potencjalnych inwestorów. Zaskakujących spostrzeżeń dostarcza także lektura podrozdziału dotyczącego jakości edukacji dorosłych z eksponowaną podstawową konkluzją o potrzebie przyjęcia za punkt wyjścia w procesie edukacji podmiotu osoby uczącej się, jej indywidualnych zasobów wiedzy oraz uwarunkowań środowiska, z którego się wywodzi, co w polskiej myśli andragogicznej stanowi element dawno ukonstytuowany.

Kolejny, trzeci rozdział poświęcony jest Raportom regionalnym i krajowym. Prezentowane w nim treści jawią się następująco:

- Stan, rozwój uczenia się i edukacji dorosłych w Europie, Ameryce Północnej i Izraelu: regionalny raport podsumowujący;
- Stan, rozwój uczenia się i edukacji dorosłych w Afryce: regionalny raport syntetyczny;
- Brazylia – narodowy raport;
- Polski raport krajowy – stan, rozwój uczenia się i edukacji dorosłych.

Lektura raportu dotyczącego Polski przyczynia się do uporządkowania oraz ewentualnego wzbogacenia informacji dotyczących stanu i kierunku przeobrażeń edukacji ustawicznej dorosłych. Analizy na tym gruncie poczynione uwydatniają przede wszystkim obszary niedosytu badawczego, zagadnienia wymagające poznania lub ponownej weryfikacji stanu rzeczy. Ewentualne porównania z innymi krajami ułatwia unifikacja przyjętej struktury raportów.

W rozdziale czwartym zawarte zostały teksty trzech, zdaniem Redaktorów, najbardziej znaczących wystąpień. Rozdział piąty z kolei stanowi Aneks, w którym zaprezentowane zostały niezwykle interesujące zagadnienia:

- Inspiracja badań i współpracy – problemy, instytucje, eksperci Confintea VI;
- Między konferencjami UNESCO: CONFINTEA V I CONFINTEA VI;
- Programy i inicjatywy edukacyjne UNESCO.

Pierwszy z przywołanych tekstów stanowi źródło szczegółowych informacji odnośnie przebiegu poszczególnych części spotkania, eksponując kluczowe wystąpienia, dyskusje okrągłego stołu, a także tematykę warsztatów tematycznych. Drugi jest próbą podsumowania i uporządkowania dotychczasowych osiągnięć, koncentrując się przede wszystkim na pokłosisu poszczególnych spotkań konferencyjnych, eksponując jednocześnie zagadnienia, w obszarze których odnotować należy niepowodzenia. Trzeci z kolei ma postać syntetycznego przewodnika po inicjatywach, programach, instytucjach i centrach edukacyjnych UNESCO zajmujących się kształceniem dorosłych.

Za interesujący należy uznać także pomysł zorganizowania spotkania związanego z publikacją recenzowanej książki. Mająca miejsce 17 marca 2011 roku w Warszawie konferencja była niewątpliwie okazją do zainicjowania pierwszych dyskusji opartych na analizie przyjętych w ramach CONFINTEA VI ustaleń. Nie-

zwykle inspirujące wystąpienia recenzentów książki, prof. dr. hab. Stefana Kwiatkowskiego oraz prof. dr. hab. Tadeusza Aleksandra, a także zaproszonych gości oraz zaaranżowana dyskusja zachęcały do merytorycznej analizy publikowanych dokumentów i poszukiwania wytycznych do działań na gruncie polskim. Po raz kolejny rozbrzmiał głos nawołujący do większego angażowania się polskich naukowców na międzynarodowej arenie i potrzebie poszukiwania języka wspólnego dla teorii i praktyki.

Mając na względzie trudy tłumaczenia dokumentów międzynarodowych na język polski, wysiłek i zaangażowanie towarzyszące powstawaniu opracowania, szczegółowość przygotowanych wstępów i omówień oraz przejrzysty i logiczny układ całości, a także trudny do przecenienia wkład w rozwój myśli pedagogicznej, jaki niesie ze sobą publikacja wspomnianych materiałów, redaktorom oraz tłumaczom niniejszego dzieła należą się słowa uznania. Lekturę książki polecam wszystkim tym, których praca koncentruje się wokół problematyki uczenia się w ogóle, a w szczególności zagadnieniu edukacji przez całe życie. Wielość informacji, danych i prezentowanych tendencji bez wątpienia może stanowić źródło inspiracji, zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym. Od lat w środowisku naukowym pojawiają się wezwania do intensyfikacji ukierunkowanych, przemyślanych i nacechowanych perspektywicznością działań na gruncie praktyki. Sądzę, że książka *Życie i uczenie się dla pomyślnej przyszłości: siła uczenia się dorosłych* może być uznana za trafny, albowiem wsparty na międzynarodowych badaniach, drogowskaz na drodze do wypracowania okoliczności do symbiotycznego przenikania się teorii z praktyką.

Katarzyna Ludwikowska

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy